

Aanvalsplan Exoten Zuid-Holland

November 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4	4. Vertaling van strategie naar praktijk	13
1.1 Van beleid naar aanvalsplan	4	4.1 Artikel 17 soort (wasbeer)	14
1.2 Achtergrond	4	4.2 Nieuwe artikel 19 soort (Aziatische hoornaar)	15
1.3 Leeswijzer	4	4.3 Langdurige artikel 19 soort (Rode Amerikaanse Rivierkreeft)	16
2. Kaders	5	5. Inzet provinciale middelen	18
2.1 Europese verordening	5	Bijlages	20
2.2 Landelijke implementatie	5	Bijlage 1: Tabel invasieve exoten Zuid-Holland	21
2.3 Verantwoordelijkheden van het rijk	5	Bijlage 2: Stroomschema artikel 17 soorten	37
2.4 Verantwoordelijkheden en belangen van provincie	6		
2.5 Verantwoordelijkheden en belangen van andere partijen	6		
3. Strategie Zuid-Holland voor invasieve exoten	8		
3.1 Naar een eenduidig beeld van beheersing- en bestrijdingsmethoden	9		
3.2 Uitvoeringsstrategie per categorie	9		
3.3 Bewustwording en preventie	11		
3.4 Bevorderen samenwerking	11		
3.5 Monitoring en evaluatie	12		
3.6 Communicatie	12		

Aanvalsplan Exoten Zuid-Holland

Voor u ligt het aanvalsplan (invasieve) exoten voor de provincie Zuid-Holland. Dit aanvalsplan geeft een verdere uitwerking aan het reeds vastgestelde exotenbeleid. In dit aanvalsplan staat hoe de inzet vanuit de provincie op (invasieve) exoten is vormgegeven en hoe regie wordt gegeven aan de uitvoering, in samenwerking met onze partners die vanuit hun belangen en taken ook uitvoering geven aan de aanpak van exoten. Deze aanpak draagt bij aan het beschermen van de inheemse flora en fauna binnen onze provincie.

1. Inleiding

1.1 Van beleid naar aanvalsplan

In maart 2023 is het exotenbeleid vastgesteld en opgenomen in het omgevingsbeleid. Voor u ligt het aanvalsplan voor de aanpak van (invasieve) exoten in de provincie Zuid-Holland. Dit aanvalsplan richt op een gezamenlijke aanpak tegen de in de provincie voorkomende (invasieve) exoten binnen de kaders van het exotenbeleid. Het gaat hierbij om invasieve exoten opgenomen in de Europese exotenverordening. Daarnaast kan de provincie ook exoten aanpakken die niet op de lijst staan maar zich invasief gedragen en een drukkend effect hebben op de Zuid-Hollandse biodiversiteit. Dit aanvalsplan is tot stand gekomen met inbreng van belanghebbende (beheer)organisaties die van uit hun rollen en taken te maken met (invasieve) exoten. Met dit aanvalsplan wordt een vervolgstap gezet in de gezamenlijke aanpak van invasieve exoten in Zuid-Holland.

1.2 Achtergrond

In toenemende mate heeft de provincie Zuid-Holland te maken met plant- en diersoorten die hier van nature niet thuishoren. Zij komen met transporten mee of worden naar ons land gebracht om als plant of huisdier gehouden te worden. Een deel van deze soorten kan zich goed vestigen in onze natuur en kan daar voor problemen zorgen. Dit kan ontstaan doordat de soort zich snel kan vermenigvuldigen en verspreiden en daardoor een negatieve impact heeft op de omgeving. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het weg concurreren van inheemse flora of fauna, de doorstroom van watergangen belemmeren, gebouwen of constructies aantasten. In dit geval spreken we van invasieve exoten. De problemen die een aantal van deze soorten veroorzaakt zijn Europees onderkend. Om de verspreiding van deze invasieve soorten een halt toe te roepen, is een EU-verordening in het leven geroepen.

Deze verordening verplicht lidstaten om maatregelen te treffen tegen de soorten die zijn opgenomen in de Unielijst. Deze Unielijst omvat de invasieve soorten die zijn aangewezen door de EU omdat ze, in delen van de EU, schade op de biodiversiteit toebrengen.

Sinds 2018 heeft de provincie taken gekregen op het gebied van het bestrijden van invasieve exoten. De provincies zijn verantwoordelijk voor de aanpak van invasieve exoten die in bijlage VC van het Besluit kwaliteit leefomgeving (BKL) staan. Deze lijst is als bijlage (1) toegevoegd.

1.3 Leeswijzer

Het aanvalsplan is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 beschrijft de beleidskaders vanuit de Europese Unie en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden en belangen per betrokken partij of organisatie. Hoofdstuk 3 gaat in op de strategie van invasieve exoten in Zuid-Holland en waar de focus van de provincie ligt in dit aanvalsplan. Hoofdstuk 4 geeft voorbeelden van praktijk uitwerkingen van verschillende beleidskeuzes voor een aantal soorten. Hoofdstuk 5 zal ingaan op de financiering passend bij dit aanvalsplan. In de bijlage 1 staat een tabel opgenomen van alle soorten op de unielijst met een uitwerking per soort voor provincie Zuid-Holland.

2. Kaders

2.1 Europese verordening

Sinds 1 januari 2015 geldt de Europese verordening “Preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten” (nr. 1143/2014; hierna de “EU-exotenverordening”). Het doel van deze verordening is om lidstaten maatregelen te laten nemen tegen invasieve exoten en handelingen die bijdragen aan hun verspreiding. Lidstaten worden door deze verordening verplicht om op drie verschillende manieren actie te ondernemen tegen invasieve exoten:

- Preventie: het voorkomen van de introductie van nieuwe invasieve exoten.
- Snelle uitroeiing: het vroegtijdig opsporen en snel verwijderen van invasieve exoten.
- Beheersing: het beheersen van populaties en het indammen van de verspreiding van wijdverspreide invasieve exoten.

Bovendien moeten er herstelmaatregelen worden genomen op plaatsen waar ecosystemen al zijn aangetast.

De EU-exotenverordening richt zich voornamelijk op het beperken van de gevolgen van invasieve exoten voor de biodiversiteit. Soorten die een bedreiging kunnen vormen voor de volksgezondheid, maar niet voor de biodiversiteit, staan niet op de zogenaamde Unielijst (de Europese Unie lijst met invasieve exoten). Op dit moment omvat de Unielijst 114 aangewezen soorten. Het is een dynamische lijst waar de afgelopen jaren meerdere nieuwe soorten aan zijn toegevoegd. Verwacht wordt dat er in de komende jaren nog meer aanvullingen zullen plaatsvinden.

2.2 Landelijke implementatie

Om de Europese verordening op nationaal niveau uit te voeren, is een deel van de verantwoordelijkheid voor de aanpak van invasieve exoten bij de provincies gelegd via Bijlage Vc. Bij artikel 3.67 van het besluit kwaliteit leefomgeving.

De invasieve exoten die toegewezen zijn bij de provincies zijn verdeeld in twee categorieën:

- Artikel 17-soorten: Deze soorten zijn nog niet gevestigd in Nederland.
- Artikel 19-soorten: Deze soorten zijn gevestigd in Nederland. De soorten binnen dit artikel zijn in verschillende mate verspreid door ons land.

Er zijn echter uitzonderingen. Soorten die onder de Visserijwet 1963 (wolhandkrab en uitheemse rivierkreeften) en de Waterwet (beverrat/muskusrat) vallen, zijn uitgezonderd. De verantwoordelijkheden voor deze soorten liggen respectievelijk bij het Rijk en de waterschappen.

2.3 Verantwoordelijkheden van het rijk

- Het Rijk is, naast haar verantwoordelijkheid voor bestrijding van soorten die onder de Visserijwet 1963 vallen, verantwoordelijk voor de volgende taken:
- Het instellen van handels- en bezitsverboden, inzet van douane bij grenscontroles;
- Het verrichten van landelijk onderzoek naar effectieve uitroeiings- en beheersmaatregelen;
- Het opzetten van een surveillancesysteem (art. 14 exotenverordening);
- Kennisgevingen van vroegtijdige detectie aan overige lidstaten (art. 16 exotenverordening);
- Rapporteren aan de Europese Commissie over de (voortgang van de) bestrijding van Invasieve uitheemse dier- en plantensoorten in Nederland.

2.4 Verantwoordelijkheden en belangen van provincie

Sinds 2018 zijn de provincies verantwoordelijk voor de bestrijding en beheersmaatregelen voor het grootste deel van de invasieve exoten genoemd op de unielijst. Zoals in hoofdstuk 2.2 genoemd zijn de exoten verdeeld in twee categorieën: artikel 17 en 19 soorten.

Voor de soorten binnen artikel 17 geldt een eliminatieplicht. Dit betekent dat als deze soort wordt waargenomen binnen de provincie, zij verantwoordelijk is voor het volledig verwijderen van deze soort uit de provincie.

Voor de wijdverspreide invasieve exoten onder artikel 19, die niet meer uit te roeien zijn, heeft de provincie een zekere beleidsvrijheid in de aanpak. Ze kunnen een afweging maken op basis van een kosten-batenanalyse. Het uitgangspunt binnen het huidige beleid van de provincie is dat de provincie alleen mogelijk zal bijdragen aan de kosten van beheersmaatregelen ter bestrijding van wijdverspreide invasieve exoten, indien er (ook) een concreet biodiversiteitsbelang in het geding is. Dit houdt in dat de provincie invasieve exoten beheert die wijdverspreid zijn, maar alleen in en rond eigen gebieden, NNN en N2000-gebieden of als deze soorten een belangrijke populatie vogel- of habitatrichtlijnsoort in het buitengebied bedreigen.

Taken die de provincie heeft zijn:

1. Coördinatie van bestrijdings- en beheersingsmaatregelen op provinciaal niveau

Het nemen van regie, vooral gericht op onderlinge afstemming, samenwerking over de gemeentegrenzen heen en het daarmee, kostenefficiënter, planmatig terugdringen van invasieve exoten. De provincie vult dat onder meer in met het samenstellen en (laten) uitvoeren van dit aanvalsplan. Daarnaast werkt zij samen met onder meer het ministerie van LNV, IPO, provinciale werkgroep invasieve exoten en landelijke kennisinstellingen. Uiteindelijk is de wens vanuit de provincie om een regierol te creëren in de aanpak van exoten binnen Zuid-Holland.

2. Uitvoeringsplicht (uitroeien) van artikel 17 soorten

De provincie moet zijn voorbereid op directe actie gericht op uitroeien van deze zogenaamde artikel 17-soorten: Invasieve exoten die op dit moment niet of beperkt aanwezig zijn in Zuid-Holland, maar wel kunnen worden verwacht.

3. Het faciliteren en organiseren regionale samenwerking, met name gericht op beheersing van zogenaamde artikel 19 soorten

Naast afstemming gaat het hier om het stimuleren van partijen om maatregelen te nemen en hierover afspraken te maken over een gezamenlijke aanpak. Dit zal moeten landen in het beheer van openbare ruimte, infrastructuur, natuurgebieden (niet zijnde Natura 2000-gebieden) en watergangen.

4. Periodiek rapporteren over uitgevoerde maatregelen

Rapportages aan het rijk moeten worden opgesteld om het gemaakte beleid te kunnen toetsen. Deze stukken kunnen worden gedeeld met belanghebbenden om hen te voorzien van informatie.

5. Het delen en ontwikkelen van kennis

Met de centrale positie die de provincie heeft binnen dit speelveld ligt voor ons een taak informatie te verzamelen, te archiveren en te delen met belanghebbende partijen. Allen door samen te werken en kennis te delen, kunnen we de complexe situaties die exoten veroorzaken oplossen.

2.5 Verantwoordelijkheden en belangen van andere partijen

Het beperken van negatieve effecten van exoten op inheems beschermde soorten staat voor de provincie Zuid-Holland centraal in de aanpak van exoten. Het belang kan voor andere partijen verschillen: voor sommigen is het natuurbehoud, terwijl anderen zich richten op het beperken of wegnemen van overlast, verbeteren van waterkwaliteit, veiligheid of verminderen van gezondheidsrisico.

Door deze diversiteit aan belangen, kan een gezamenlijke ambitie worden gevonden en kunnen concrete samenwerkingsverbanden worden gesmeed voor de aanpak van exoten. Een gezamenlijke aanpak tegen invasieve exoten is essentieel. Samen kan er worden voorkomen dat partijen langs elkaar werken en kan de uitvoering efficiënter worden ingericht. De aanpak vraagt daarom om brede betrokkenheid van verschillende partijen en dit aanvalsplan zet daar een belangrijke stap in. Samenwerking staat centraal.

Hieronder staan de belangen weergegeven per organisatie.

1. Waterschappen

De waterschappen halen een aantal invasieve exoten weg vanwege hun verantwoordelijkheid voor het hydrologisch en ecologisch functioneren van watersystemen.

Waterschappen hebben een verantwoordelijkheid voor water aan- en afvoer, waterkwaliteit en waterveiligheid (en veilige wegen). Daarin gaat het ook om het beheer van wateren, dijken, kades en ruimte bij waterzuiveringen. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in de omgevingswet en Kaderrichtlijn Water. Tevens zijn de waterschappen verantwoordelijk voor de aanpak van de Beverrat en Muskusrat.

2. (Natuur)terreinbeheerders, zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten

(Natuur)terreinbeheerders halen invasieve exoten weg, omdat ze streven naar behoud van inheemse flora & fauna binnen hun gebieden en naar het behalen van de Natura 2000-doelen binnen de Natura 2000 gebieden. Daarnaast halen de terreinbeheerders invasieve exoten weg die schade kunnen veroorzaken aan bezoekers. Ze willen namelijk de veiligheid en gezondheid bij wandel- en fietspaden in hun beheergebied waarborgen, mede door de bijzondere zorgplicht die de terreinbeheerders hebben.

3. (Landelijke) infrastructuurbeheerders, zoals Rijkswaterstaat en ProRail

De infrastructuurbeheerders hebben als terreinbeherende organisaties, overwegende vanuit de borging van de veiligheid van infrastructuur, een belang bij de aanpak van schadelijke soorten, waaronder ook Unielijstsoorten. Om deze reden halen zij invasieve exoten weg, zoals bijvoorbeeld de Reuzenberenklauwen en de Aziatische duizendknopen. Ook zijn de provincies als wegbeheerder verantwoordelijk voor goed onderhoud van provinciale wegen.

4. Gemeenten

Als lokale overheid en als terreinbeheerder hebben gemeenten ook te maken met de gevolgen van invasieve exoten. Bijvoorbeeld in relatie tot volksgezondheid, schade aan (lokale) natuur en overlast voor burgers. Meer biodiversiteit is in toenemende mate voor gemeenten ook van belang. Dit maakt dat gemeenten vanuit hun belangen ook inzet plegen om exoten aan te pakken. Daarnaast zijn gemeenten wel verplicht om hun infrastructuur en berm goed te onderhouden en het voorkomen van belemmeringen bij grondverzet door bijvoorbeeld wortelresten van invasieve exoten.

5. Particuliere grondeigenaar

Particulieren kunnen ook te maken hebben met invasieve exoten, zoals het hebben van een huisdier of planten (bijvoorbeeld in tuin of aquarium). Ook daar gelden regels voor. Indien een plantensoort van de Unielijst al in de tuin staat, mag deze blijven staan. Echter, mag deze zich niet verspreiden/vermeerderen. Voor diersoorten die op de Unielijst staan geldt dat men het dier mag houden totdat het sterft, mits aangetoond kan worden dat men het dier al had voordat de soort op de Unielijst werd geplaatst. Ook hier geldt dat de betreffende dieren niet mogen worden verhandeld, vermeerderd of verspreid. Particulieren kunnen dus een belangrijke rol spelen door te voorkomen dat invasieve exoten in hun bezit zich in het wild kunnen verspreiden.

3. Strategie Zuid-Holland voor invasieve exoten

De informatie uit de eerste twee hoofdstukken van dit aanvalsplan vormt de input voor de strategie waar de provincie samen met belanghebbende partijen uitvoering aan gaat geven. De uitvoeringsstrategie bestaat uit een combinatie van bestaande werkwijzen en nieuwe maatregelen. Met deze strategie kan de provincie Zuid-Holland uitvoering geven aan haar taken voor de aanpak van invasieve exoten.

Het belangrijkste doel van dit aanvalsplan is om verdere stappen te zetten richting een gezond Zuid-Holland met een brede en robuuste biodiversiteit. Dit wordt behaald door een gezamenlijke aanpak waar bij ieder vanuit haar eigen belangen bijdraagt aan de aanpak van exoten. Om dit doel te kunnen behalen is samenwerking zeer gewenst. Daarnaast zal de provincie andere partijen stimuleren om bezig te gaan met de aanpak van de aangewezen exoten.

Deze strategie is onderverdeeld in de volgende hoofdactiviteiten:

1. Naar een eenduidig beeld over de wijze(n) van aanpak:
 - Een gedeeld beeld van aanpak voor exoten (3.1).
 - Prioritering in aanpak van invasieve exoten (3.2).
2. Bewustwording en preventie (3.3).
3. Bevorderen (onderlinge) samenwerking (3.4).
4. Naar regelmatige monitoring en evaluatie (3.5).
5. Communicatie (3.6)

Deze elementen zijn nader uitgewerkt in dit hoofdstuk.

3.1 Naar een eenduidig beeld van beheersing- en bestrijdingsmethoden

Verschillende belanghebbende partijen zijn binnen de provincie actief met exoten. Het is van belang dat naast ruimte voor individuele inspanningen, contact plaatsvindt tussen deze verschillende partijen. Zeker als een exoot aan een gezamenlijk belang raakt. Zuid-Holland kan als provincie een rol spelen in het bij elkaar brengen van verschillende partijen en zorgen voor een gezamenlijk beeld. Het delen van informatie en het organiseren van bijeenkomsten zijn hier in een goede stap.

Provincie Zuid-Holland zal het voortouw nemen in het organiseren van kennisbijeenkomsten en het opbouwen van een netwerk waar informatie gedeeld kan worden over de aanpak van exoten binnen de provincie.

3.2 Uitvoeringsstrategie per categorie

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe provincie Zuid-Holland omgaat met de verschillende categorieën exoten. Voor de artikel 17 soorten geldt een eliminatieplicht. Voor de artikel 19 soorten en de niet opgenomen soorten in de unielijst geldt een beheerplicht of beheeropgave. Voor de aanpak van (wijdverspreide) exoten zijn in Zuid-Holland een aantal soorten aangewezen waarover overeenstemming is bereikt dat in gezamenlijkheid vanuit ieder zijn eigen belang aanpakken. Om tot een goede beheerstrategie te komen is samenwerking gewenst.

Hoofdstuk 3.2.1 t/m 3.2.4 beschrijven de uitvoeringsstrategie, inclusief betrokkenen en hun verantwoordelijkheden, van artikel 17, 19 en door de provincie aangewezen Zuid-Hollandse soorten.

3.2.1 Artikel 17 soorten (EU-verordening exoten)

Signaleringen van artikel 17 soorten worden door zowel provincie als externe stakeholders waargenomen. De provincie acteert op deze meldingen. En draagt er zorg voor dat er actie wordt ondernomen.

Zodra een melding binnenkomt verkent de provincie in samenwerking met de NVWA welke mogelijkheden er zijn op het gebied van uitroeiing of vangen van de soort. Daarnaast worden toestemmingen verleend aan uitvoerders waaronder de wildbeheereenheden om te kunnen optreden tegen instroom. De stappen die moeten worden genomen na een melding van een artikel 17 soort staan weergegeven in het stroomschema.

Stakeholders registreren waarnemingen van artikel 17 soorten via waarneming.nl in de NDFF of melden de waarneming bij de provincie.

3.2.2 Artikel 19 soorten (EU-verordening exoten)

Het accent voor de aanpak voor wijdverspreide soorten behorende tot artikel 19 moet komen te liggen op samenwerking en kennisdeling. Wel moet een afweging worden gemaakt of middelen besteed aan de aanpak in verhouding staan met het gewenste resultaat.

Samenwerking

Voor een efficiënte aanpak van wijdverspreide exoten die opgenomen zijn in de Zuid-Hollandse lijst spelen waterschappen, gemeenten en terreinbeheerders een belangrijke rol. Vaak worden er vanuit deze partijen al maatregelen uitgevoerd om exoten aan te pakken.

Naast samenwerking tussen TBO's en provincies worden soorten op deze Zuid-Hollandse lijst in interprovinciaal verband besproken. Hierdoor kunnen plannen en effectiviteit worden getoetst en vergeleken.

Handelingsperspectief

Voor wijdverspreide exoten waarvoor een handelsperspectief nuttig is, zal de provincie stappen ondernemen om te onderzoeken of het mogelijk is dit perspectief te creëren.

Dit kan soms door het bundelen van al beschikbare informatie of door het uitzetten van onderzoek om dit perspectief te scheppen. Voorbeeld hiervan is het EIS rapport van de Aziatische hoornaar

Kennisdeling

Omdat wijdverspreide exoten op veel plekken voorkomen binnen de provincie Zuid-Holland, is het van belang om de kennis omtrent de aanpak van deze exoten met elkaar te delen. De provincie kan hier een faciliterende rol in spelen door bijvoorbeeld bijeenkomsten te organiseren. Naast bijeenkomsten is het inzetten van communicatie een belangrijk middel om bewustwording te vergroten. Veel exoten worden in de natuur gebracht, verspreid of niet effectief bestreden door het niet op de hoogte zijn van juiste kennis.

3.2.3 Zuid-Hollandse lijst

Naast de soorten die zijn aangewezen op de Unielijst zijn er andere uitheemse soorten die een negatieve impact kunnen hebben op onze natuurdoelen. Samen met onze partners zijn er een aantal soorten aangewezen waarvan wordt gevonden dat deze prioriteit moeten krijgen binnen een gezamenlijke aanpak.

De provincie acteert al op artikel 17 soorten. Omdat met deze directe aanpak de wettelijke taak is geborgd, worden deze soorten niet meegenomen in de gezamenlijke prioriteitenlijst. Dat bepaalde soorten niet op prioriteitenlijst voorkomen, betekent dus niet dat de provincie niet bezig is met aanpakken van deze soort. Het complete overzicht van de aan te pakken exoten staat in bijlage 1.

In een werksessie is met input van belanghebbende partijen (TBO's en Waterschappen) een prioriteringslijst opgesteld voor de soorten die momenteel in de provincie voorkomen en al schade veroorzaken of dreigen te gaan veroorzaken. De prioriteringslijst is dus een selectie van aan te pakken invasieve exoten en exoten buiten de Unielijst, waarvan wel last wordt ondervonden.

Categorie	Status	Exoten-verordening	Soorten
Nog niet gevestigd	Unielijst	Artikel 17	
Gevestigd	Unielijst	Artikel 19	1. Grote Waternavel 2. Kleine Waterteunisbloem 3. Reuzenberenklauw 4. Uitheemse rivierkreeften 5. Watercrassula 6. Aziatische duizendknopen
	Soorten in overgangszones		

3.3 Bewustwording en preventie

Iedereen kan te maken krijgen met exoten. Van terreinbeheerders tot particulieren met een klein stukje tuin. Echter worden grote verschillen waargenomen op het gebied van kennis en bewustzijn over invasieve exoten. Door dit verschil in kennis worden risico's niet goed ingeschat, waardoor risico op verspreiding toeneemt. Daarnaast zijn inwoners vaak ook niet op de hoogte van de verspreidingsrisico's en mogelijke impact op de inheemse flora en fauna.

Voor een effectieve bestrijding van exoten is het van groot belang dat op elk niveau in de samenleving een bepaalde mate van bewustzijn aanwezig is. Door te zorgen dat beleid omtrent beheer en de risico's op verspreiding bekend zijn bij de burger of grondeigenaar, zal verspreiding afnemen, omdat er minder handelingen zullen worden verricht die verspreiding veroorzaken. Door bijvoorbeeld verkeerd tuinonderhoud.

In dit aanvalsplan wordt gewerkt aan bewustwording door middel van:

Delen informatie bij grondeigenaren

Door informatie over verschillende exoten beschikbaar te stellen en te delen wordt bewustwording onder grondeigenaren verhoogd.

Delen informatie grote publiek

Door informatie over verschillende exoten beschikbaar te stellen en te delen wordt bewustwording onder burgers verhoogd. Denk hierbij aan artikelen op de website met updates over nieuwe exoten in Zuid-Holland. Daarnaast kan nieuws worden verspreid over exoten die de provincie succesvol aan het bestrijden is, bijvoorbeeld het succesvol terugdringen van de Rosse stekelstaart.

3.4 Bevorderen samenwerking

Om verspreiding van exoten te voorkomen is samenwerking tussen verschillende partijen noodzakelijk. Zoals eerder genoemd ligt voor de provincie een rol weggelegd in het faciliteren van deze samenwerking. Door verschillen in werkwijze en niet altijd op de hoogte zijn van elkaars werkzaamheden omtrent exoten moeten we blijven investeren in de samenwerking.

3.4.1 Onderbrengen exotenbeheer binnen de provinciale opgaven

Omdat het financieel niet haalbaar is om alle exoten te bestrijden, moet worden gekeken naar slimme samenwerkingsmogelijkheden. De provincie heeft zowel bermen (Provinciale wegen) als Natura2000(N2000) en NNN-gebieden in beheer.

Bij bijvoorbeeld ecologisch bermbeheer ontstaat meer soortdiversiteit van planten in de berm en wordt op een later moment gemaaid dan bij conventioneel bermbeheer. Dit kan ruimte bieden aan ongewenste exotische plantensoorten. Door betere afstemming met de bermbeheerders kunnen deze exoten goed worden bestreden. Dit gebeurt door (nieuwe) exoten onder de aandacht te brengen met de daarbij behorende bestrijdingstechnieken. Dit beheer kan worden vastgelegd in beheerplannen.

De provincie prioriteert beheer van wijdverspreide exoten in en rond eigen gebieden, Natuur Netwerk Nederland en Natura 2000-gebieden of als deze soorten een belangrijke populatie vogel- of habitatrichtlijnsoorten in het buitengebied bedreigen. Hierdoor is de aanpak voor exoten in deze gebieden geborgd.

3.4.2 Kennisbijeenkomsten

De provincie zal het voortouw nemen in het organiseren van kennissessies waar terrein beherende organisaties tweemaal per jaar met elkaar in contact kunnen treden om verschillende onderwerpen met betrekking tot exoten kunnen spreken. Elke bijeenkomst zal voorzien worden van een thema en binnen de bijeenkomst zal ruimte worden geboden om op een laagdrempelige manier met elkaar in contact te treden.

3.4.3 Gezamenlijke agenda exoten

Naast het organiseren van momenten om met de organisaties in contact te treden is het goed om van elkaar op de hoogte zijn welke projecten worden uitgevoerd om verschillende exoten te bestrijden. Provincie Zuid-Holland zal een rol nemen in het samenvoegen van al deze projecten binnen een agenda of andere vorm van een digitale omgeving.

3.5 Monitoring en evaluatie

Het is van belang om monitoring uit te voeren op de uitwerking van beleid om te kunnen bepalen of in de praktijk de gewenste doelen worden behaald.

3.5.1 Monitoring

Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) wordt gebruikt als hoofdbron voor de monitoring en registratie van verschillende waarnemingen van invasieve exoten. Via waarneming.nl en telmee.nl kunnen particulieren laagdrempelig waarnemingen van exoten invoeren. Bovendien kan in de NDFF ook provincie-overstijgend worden gekeken. Bijvoorbeeld naar hoever de wasbeerhond zich heeft verspreid.

3.5.2 Rapportage EU

Onderdeel van de huidige werkwijze is de gezamenlijke verplichting 1x per 6 jaar verslag uit te brengen aan het ministerie van LNV over de mate van verspreiding en genomen maatregelen. De rapportages van de verschillende provincies vormen de basis voor rapportageplicht richting de Europese commissie.

3.5.3 Jaarlijks evalueren prioriteitenlijst

Met het veranderende klimaat, onze omgeving en infrastructuur zoals de wereldhaven Rotterdam en de daarbij behorende handel en verplaatsen van goederen zal er een aanstroom blijven van nieuwe soorten in Zuid-Holland. Het is daarom van belang om jaarlijks te evalueren of de prioriteiten voor het bestrijden van exoten bij de provincie nog juist zijn. Door samen met onze partners de prioriteitenlijst te evalueren blijft deze lijst up to date en breed gedragen.

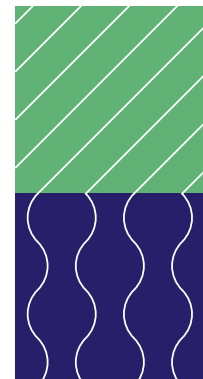
3.6 Communicatie

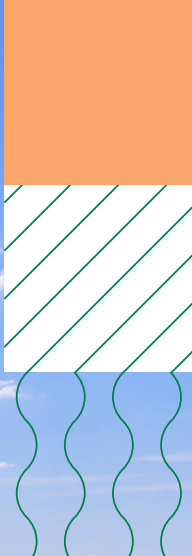
3.6.1 Bewustzijn verhogen

Zoals benoemd in Hoofdstuk 3.3 is bewustwording van exoten een belangrijk middel tegen bestrijding van invasieve exoten. Door middel van communicatie kan bewustzijn worden verhoogd. De provincie zal het voortouw nemen in het opzetten van een communicatiestrategie met als doel verhogen bewustzijn onder inwoners. Voorbeelden van communicatie die het bewustzijn verhoogd zijn: bestrijdings-successen, Risico flyers over de impact van bepaalde invasieve exoten en preventiecampagnes.

3.6.2 Toegankelijkheid van kennis

Ook kan de ontsluiting van kennis verbeterd worden. Nu is veel informatie versnipperd waardoor er niet overal op basis van de laatste inzichten gewerkt wordt en het wel soms meerdere keren moet worden uitgevonden. Door kennis op landelijk niveau makkelijker toegankelijk te maken, kunnen alle partijen die zich bezighouden met het beheer en onderhoud van het groen gebruik maken van de laatste inzichten en leren van goede voorbeelden elders.

4. Vertaling van strategie naar praktijk

In hoofdstuk drie richt de strategie van provincie Zuid-Holland op een gezonde Zuid-Hollandse leefomgeving met behoud van de inheemse biodiversiteit. Dit doel kan door de indeling (artikel 17 of 19) van verschillende soorten op verschillende manier worden bereikt. In dit hoofdstuk volgt een uitwerking van een voorbeeld voor een artikel 17 soort (wasbeer) een soort in de overgang van artikel 17 naar 19 (Aziatische hoornaar) en een artikel 19 soort (rivierkreeft).

De uitwerkingen van deze soort geven een beeld van hoe bovenstaande strategie zich vertaalt naar de praktijk.

4.1 Artikel 17 soort (wasbeer)

De wasbeer komt incidenteel voor in de Zuid-Hollandse natuur. Tot 2016 mocht het dier worden gehouden als huisdier. Door loslaten of ontsnappingen kwam de soort in de natuur terecht.

Wasberen hebben een groot voedselpallet ter beschikking. Dit komt omdat de soort zowel in bomen als op de grond kan zoeken naar voedsel. De wasbeer is drager van de wasbeerrondworm. Deze worm kan bij mensen leiden tot oogklachten of neurologische klachten, in sommige gevallen zelfs fataal. Veder kan de soort schade veroorzaken aan gebouwen, groenteteelt en fruitteelt. De soort is een alleseter en hun dieet bestaat vaak uit voedsel dat eenvoudig te bemachtigen is. Tijdens het broedseizoen kan de focus liggen op eieren en kuikens van vogels, waardoor de soort een negatieve impact heeft op de inheemse flora en fauna.

Vanwege de beperkte verspreiding op het moment moet ingezet worden op een strategie waar signaleren van aanwezigheid van de soort centraal staat. Om verspreiding tegen te gaan is vroegtijdige eliminatie essentieel. Bij een waarneming schakelt de provincie een bestrijder in die het dier verwijderd.

Soort	Initiatiefnemer	Strategie	Betrokken partijen
Wasbeer	PZH	• Opzetten surveillance netwerk • Verlenen/ vernieuwen eliminatieopdracht wasbeer. • Bewustwordingscampagne signaleren wasberen	FBEZH, wildbeheerenheden NDFF,

4.2 Nieuwe artikel 19 soort (Aziatische hoornaar)

Gevestigde soort (Aziatische hoornaar)

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot, die zich sinds 2003 vanuit Zuidwest-Frankrijk snel over grote delen van Europa verspreid heeft. De soort heeft in 2017 ook ons land via Vlaanderen bereikt. Het aantal nesten in Nederland en Vlaanderen stijgt nog steeds explosief, jaarlijks met een factor zeven, wat in 2023 resulteerde in meer dan 500 nesten in Nederland en meer dan 6400 in Vlaanderen. De soort vangt in vergelijking met de Europese hoornaar een groter aandeel honingbijen en leidt daarom tot grote zorgen onder imkers. Vanwege het invasieve karakter van de hoornaar staat de soort op de Europese Unielijst van te bestrijden invasieve exoten.

Met het beschikbaar worden van ultra lichtgewicht zenders is de opsporing van nesten vele malen effectiever (en dus goedkoper) geworden. Desondanks worden tientallen procenten van nesten in Nederland en Vlaanderen niet tijdig (voor het uitvliegen van de nieuwe koninginnen) geruimd. De verwachting is dat bestrijding de verdere verspreiding van de Aziatische hoornaar niet kan tegengaan.

Er wordt een nieuwe afweging gemaakt voor de gebieden waar de soort voorkomt. Is eliminatie nog een haalbaar doel? Kunnen we de opmars nog remmen? Raakt de soort in gebieden aan andere doelen zoals de VHR-richtlijn. Samengevat, wat is de impact van de soort op onze (natuur)doelen?

Provincie Zuid-Holland heeft EIS-kenniscentrum gevraagd een beleidsadvies op te stellen. Zichtbaar is in Nederland dat ondanks bestrijdingspogingen de soort zich toch blijft verspreiden. Met het duidelijk worden dat de soort niet meer volledig te elimineren is in de Nederlandse natuur, is de soort verplaatst van artikel 17 naar artikel 19 op de exotenverordening door het rijk. Dit betekent dat de eliminatieplicht op de soort vervalt. In de basis heeft de provincie als verantwoordelijkheid om de biodiversiteit van de soorten die hier thuishoren te beschermen door exoten te bestrijden. Uit het beleidsadvies van EIS-kenniscentrum blijkt de Aziatische hoornaar veel insecten vangt, maar geen bedreiging vormt voor de biodiversiteit.

Doel van de provincie is om voorlopig de opmars van de Aziatische hoornaar richting het noorden te vertragen. Daarom grijpen we in zodra er een melding komt uit het gebied boven de A12. Wij ondernemen dan actie om nesten te verwijderen. Het is voor de provincie niet haalbaar om alle nesten te bestrijden. Zelfs niet met alle vernieuwende technieken. Hier zijn ook hoge kosten aan verbonden. Op het moment dat een nest een gevaar voor mensen kan vormen, kan een gemeente besluiten om in het kader van de openbare veiligheid het nest te laten verwijderen.

In hoofdstuk 4.4 staat de beheer aanpak voor artikel 19 soorten verder uitgewerkt.

Soort	Initiatiefnemer	Strategie	Betrokken partijen
Aziatische hoornaar	PZH	Beleidsadvies	EIS
Aziatische hoornaar	PZH	Samenwerking opzetten voor afstemmen hoornaar beleid	IPO, Gemeentes, TBO's, Imkerij
Aziatische hoornaar	PZH	Verlenen/ vernieuwen eliminatieopdracht voor nesten noordelijke deel provincie	Hoornaar bestrijders

4.3 Langdurige artikel 19 soort (Rode Amerikaanse Rivierkreeft)

Sinds de jaren 80 is de rode Amerikaanse rivierkreeft bezig met een opmars in Nederland. Inmiddels is de soort wijd verspreid aanwezig in de Nederlandse wateren.

Rivierkreeften graven holen en tunneltjes in oevers ter bescherming en om in te schuilen tijdens droge perioden. Het graafgedrag van de kreeften kan schade veroorzaken aan oevers waardoor deze instabieler worden. De omvang van dit probleem in Nederland is nog onbekend maar het vormt een potentieel risico voor de stabiliteit van onze dijken en oevers.

Op lange termijn kan de aanwezigheid van rivierkreeften het hele ecosysteem veranderen. Rivierkreeften eten legsels van amfibie eieren op. Hierdoor komen kwetsbare amfibieën nog verder onder druk te staan. Rivierkreeften knippen waterplanten weg om ze te eten of om holen te kunnen graven. Dit heeft negatieve gevolgen voor inheemse soorten die afhankelijk zijn van deze planten, zoals diverse soorten vissen, kevers en vogels die broeden in waterplantenvegetaties. Minder waterplanten betekent ook een grotere kans op het opwoelen van grond waarbij meer voedingsstoffen (nutriënten) in het water terechtkomen. In combinatie met vraat aan planten kunnen ecosystemen hierdoor omslaan van helder, soortenrijk water naar troebel, nutriëntenrijk en soortenarm water. In nutriëntenrijk water kunnen algen zich snel ontwikkelen waardoor er minder licht doordringt tot op de bodem. De (her)groei van waterplanten zal daardoor afnemen. De samenstelling van de waterplanten op en rond de bodem verandert en dat is weer bepalend voor de soorten en hoeveelheid vissen die er kan leven.

Volledig elimineren uit het Nederlandse ecosysteem is geen haalbaar doel meer voor de Rode Amerikaanse rivierkreeft. Na het afschalen van de status van de uitheemse rivierkreeften van 'Artikel 17' naar 'Artikel 19' is de verplichting tot bestrijding niet langer absoluut, maar mag deze gebaseerd worden op een kosten-batenanalyse. De verantwoordelijkheid van deze soort ligt bij het rijk.

Echter zien wij dat de negatieve effecten veroorzaakt door deze soort steeds meer raken aan de belangen van de provincie (KRW-doelen en VHR-doelen). Als provincie is het dus zaak om goed inzichtelijk te krijgen welke maatregelen effectief zijn en of er een strategie kan worden bepaald waar middelen worden ingezet om de kreeften beheersbaar te houden op die plekken waar wat de belangen van de provincie raakt. Vanuit dit kader zijn wij ook aan de slag gegaan met het uitvoeren van een aantal maatregelen die inzicht geven en steun bieden aan de landelijke lijn.

De aanpak voor rivierkreeften van de provincie ligt in lijn met de drie eerder opgestelde aandachtspunten voor soorten vallen onder artikel 19. Per aandachtspunt staat weergegeven wat wij als provincie doen op dit vlak.

Samenwerking

Als provincie nemen wij plaats in landelijke werkgroepen om mee te denken over een nationale aanpak. Daarnaast faciliteren wij verschillende onderzoeken in samenwerking met belanghebbende partners.

Zo hebben we in samenwerking met waterschappen en de hogeschool van Den Bosch een interactieve risicokaart laten ontwikkelen waar voor de provincie inzichtelijk is gemaakt waar rivierkreeften het meeste knellen met onze doelen voor VHR soorten en de KRW-verplichtingen. Deze opdracht is verstrekt om een kader te hebben voor het moment dat middelen beschikbaar worden voor een beheers aanpak.

Handelsperspectief

Op dit moment wordt er gekeken naar een landelijke aanpak voor rivierkreeften via een “kreeftenladder” Dit is een pakket aan maatregelen die je kan afpellen om zo tot passende maatregelen te komen voor jouw watergang. Als provincie dragen we ook bij aan pilotonderzoeken die verschillende beheersmaatregelen testen. Zo draagt de provincie bij aan een onderzoek naar natuurvriendelijke oevers en maaibeheer.

Kennisdeling

De provincie Zuid-Holland neemt actief deel in verschillende samenwerkingsverbanden en regiegroepen. De onderzoeksresultaten die wij produceren worden met belanghebbenden of publiekelijk gedeeld.

Soort	Initiatiefnemer	Strategie	Betrokken partijen
Rode Amerikaanse rivierkreeft	PZH	Samenwerking: Plaatsnemen in regionale en landelijke werkgroepen. Realiseren risicokaart	IPO, Waterschappen, TBO's, HAS-green academy
Rode Amerikaanse rivierkreeft		Handelingsperspectief: Inleveren input voor landelijke kreeftenladder Uitzetten opdracht voor kreeftencatalogus	IPO, waterschappen, LVVN, I&W.
Rode Amerikaanse rivierkreeft		Kennisdeling	TBO's, Waterschappen, Gemeentes

5. Inzet provinciale middelen

De aanpak van invasieve exoten kan veel geld kosten. Vanwege deze reden is de provincie voornemens een subsidie open te stellen voor terreinbeheerders van Natura 2000-gebieden en eigenaren binnen het NNN bij de bestrijding van invasieve exoten, wanneer dit niet past binnen het reguliere beheer van de eigenaar of beheerder. Provincie Zuid-Holland biedt, afhankelijk van de categorie waar de soort invalt, verschillende mate van financiële dekking. Beide vormen staan hieronder uitgewerkt.

Artikel 17 soorten

De uitvoering voor deze categorie ligt bij de provincie. De provincie werkt hierbij samen met ervaren en deskundige partijen die hierbij kunnen helpen. Er wordt verwacht dat publieke organisaties, terreinbeheerders, particulieren en infrastructuurbeheerders medewerking verlenen aan het verwijderen van artikel-17 soorten op haar eigendommen.

De kosten voor het verwijderen van artikel 17 exoten ligt volledig bij de provincie Zuid-Holland.

Artikel 19 soorten

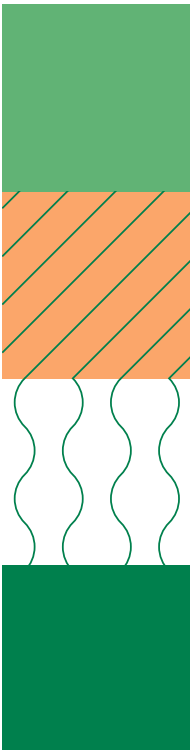
De provincie Zuid-Holland stimuleert beheersmaatregelen die als doel hebben de impact inheemse flora en fauna van de artikel 19 soort te verminderen.

Voor soorten op deze lijst is de terreineigenaar of terreinbeheerder verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen. Als het nemen van deze maatregelen niet binnen het regulier beheer valt, kan met de provincie worden overlegd voor financiële ondersteuning.

Soorten niet op de unielijst (Zuid-Hollandse lijst)

Dit zijn invasieve exoten die (nog) niet op de Unielijst staan, maar wel een aanzienlijke bedreiging kunnen vormen voor de biodiversiteit. Er wordt door de provincie en de organisaties samen bepaald welke soorten op deze lijst worden gezet. Deze lijst is dynamisch en soorten kunnen hierop verschijnen of vanaf worden gehaald.

Voor soorten op deze lijst is de terreineigenaar of terreinbeheerder verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen. Als het nemen van deze maatregelen niet binnen het regulier beheer valt, kan met de provincie worden overlegd voor financiële ondersteuning

Bijlages

Bijlage 1: Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

In onderstaande tabel staat de strategie weergegeven per soort voor Zuid-Holland. De provincies hanteren zes verschillende bestrijdingsstrategieën bij de aanpak van Invasieve exoten. De eerste strategie (eliminieren bij waarneming) is in beginsel van toepassing op alle artikel 17-soorten. Bij soorten die onder artikel 19 vallen kunnen verschillende strategieën van toepassing zijn, variërend van eliminieren bij waarneming tot het accepteren van een soort, bijvoorbeeld vanwege gebrek aan handelingsperspectief bij de bestrijding. Onderstaande onderverdeling is een methode die door de provincies gebruikt is om de bestrijdingsstrategieën nader vast te stellen, maar kent niet dezelfde wettelijke basis als de onderverdeling in artikel 17-soorten en artikel 19-soorten. Hieronder wordt elke strategie kort toegelicht. Soorten voorkomend in Zuid-Holland zijn vetgedrukt.

1. **Elimineren bij waarneming(E)**: deze strategie heeft als doel om IUS volledig te verwijderen uit het milieu. Bij uitzondering kan een soort nog wel in gevangenschap worden gehouden of in een (botanische) tuin blijven staan mits het risico op verspreiding voldoende beperkt is.
2. **Lokaal elimineren/bestrijden (LE)**: deze strategie richt zich op het verwijderen van een IUS uit specifieke gebieden, bijvoorbeeld natuurgebieden met een bijzondere biodiversiteitswaarde. Hier is de eliminatieaanpak dus alleen lokaal van toepassing.
3. **Aantallen reguleren(R)**: bij deze strategie wordt aanwezigheid van een IUS tot een bepaald niveau getolereerd. Er worden met een bepaalde regelmaat bestrijdingsacties uitgevoerd. In sommige gevallen kan ook een maximumstand vastgesteld worden, bijvoorbeeld bij vogels of zoogdieren.
4. **Ecosysteemherstel (EC)**: bij deze strategie verschuift de focus van bestrijding van een IUS naar het versterken van een ecosysteem om negatieve effecten van een IUS te voorkomen en te beperken. Door ecosystemen weerbaarder te maken kan verspreiding van een IUS in sommige gevallen tegengegaan worden.
5. **Monitoren(M)**: bij deze strategie ligt de nadruk op het volgen van mogelijke vestigingen of de (eerste) verspreiding van IUS. Dit speelt voor IUS waarvan nog niet duidelijk is of en in hoeverre deze zich in het Nederlandse klimaat kunnen vestigen en verspreiden. Als een IUS zich vestigt of de verspreiding toeneemt, dan kan opgeschaald worden naar een andere strategie.
6. **Accepteren/niets doen(A)**: bij deze strategie vinden er geen bestrijdingsmaatregelen plaats. Dit kan zowel van toepassing zijn op soorten zonder enig handelingsperspectief (eindstadium), als op soorten waarvan geen vestiging in Nederland wordt verwacht, bijvoorbeeld omdat de klimatologische omstandigheden ongeschikt zijn voor vestiging.

Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

Zoogdieren

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Amerikaanse voseekhoorn (<i>Sciurus niger</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Status onbekend.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Amerikaanse nerts (<i>Neogale vison</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Elimineren bij waarneming	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Axishert (<i>Axis axis</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Status onbekend.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Grijze eekhoorn (<i>Sciurus carolinensis</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Status onbekend.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Indische mangoeste (<i>Herpestes javanicus</i>)	17	A	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. Soort wordt ook niet verwacht.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Muntjak (<i>Muntiacus reevesi</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Pallas' eekhoorn (<i>Callosciurus erythraeus</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland of in het verleden aanwezig geweest. Mogelijk aanwezig in Nederland, daarom alertheid gemaakt, in 2023 laatste waarneming in Tilburg.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Rode neusbeer (<i>Nasua nasua</i>)	17	A	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. Soort wordt ook niet verwacht.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Siberische grondeekhoorn (<i>Tamias sibiricus</i>)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland. Populatie in Tilburg wordt gedoogd wegens lage impact en verdere verspreiding. Uit natuur onttrekken wanneer soort zich wel invasief gaat gedragen.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Sikahert (<i>Cervus nippon</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Soort incidenteel aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Thaise eekhoorn (<i>Callosciurus finlaysonii</i>)	17	A	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. De soort wordt ook niet verwacht.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Wasbeer (<i>Procyon lotor</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Alle provincies organiseren opdrachten voor volledige verwijdering uit het milieu (dodelijke of niet-dodelijke eliminatie). Door de dieren nu volledig te verwijderen uit het milieu wordt voorplanting voorkomen. Daarmee wordt het grootschalig doden en dierenleed in latere jaren voorkomen. Doelstelling: volledige eliminatie in 2027. De provincies beperken hun inzet niet tot het alleen mogelijk maken/ toestaan van jacht. Via opdrachten wordt bestrijding actief georganiseerd .
Wasbeerhond (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Aantallen zijn nog relatief laag en volledige eliminatie is nog mogelijk. Landelijke doelstelling van volledige eliminatie proactief nastreven (dat gaat verder dan 'eliminatie bij waarneming'): Alle provincies organiseren opdrachten voor volledige verwijdering uit het milieu (dodelijke of niet-dodelijke eliminatie). Door de dieren nu volledig te verwijderen uit het milieu wordt voorplanting voorkomen. Daarmee wordt het grootschalig doden en dierenleed in latere jaren voorkomen. Doelstelling: volledige eliminatie in 2027. De provincies beperken hun inzet niet tot het alleen mogelijk maken/ toestaan van jacht. Via opdrachten wordt bestrijding actief georganiseerd.

Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

Vogels

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Heilige ibis (<i>Threskiornis aethiopicus</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland. 2023 voor het laatst waargenomen. Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Huiskraai (<i>Corvus splendens</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland of in het verleden aanwezig geweest.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland. Soort eerder binnen de provincie succesvol geëlimineerd. Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Nijlgans (<i>Alopochen aegyptiacus</i>)	19	R	Aantallen reguleren	Aanwezig in Nederland.	Aanwezig in Zuid-Holland. Nesten van Nijlgansen mogen vergunningsvrij worden verwijderd. Beheer wordt uitgevoerd door de WBE's binnen de jachtvelden conform de wet.
Kuifmaina (<i>Acridotheres cristellus</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. Soort wordt ook niet verwacht	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Roodbuikbuulbuul (<i>Pycnonotus cafer</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. Soort wordt ook niet verwacht	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Roodoorbuulbuul	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. Soort wordt ook niet verwacht	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.
Rosse stekelstaart (<i>Oxyura jamaicensis</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Aanwezig in Zuid-Holland. Jaarrond inzet binnen de provincie Zuid-Holland (onder coördinatie) van de FBE. Doelstelling: volledige eliminatie in 2027.
Treurmaina (<i>Acridotheres tristis</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland. Losse eenmalige waarnemingen. Doelstelling: volledige eliminatie.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland Indien de soort wordt waargenomen kan via FBE worden ingegrepen.

Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

Vissen en zoetwater invertebraten

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Amoergrondel (<i>Percottus glenii</i>)	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Status onbekend. Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Aziatische modderkruiper	19	LE	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Blauwband (<i>Pseudorasbora parva</i>)	19	LE	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig in Nederland. Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.	Soort aanwezig in Zuid-Holland In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen
(Geen Nederlandse naam) <i>Channa argus</i>	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
(Geen Nederlandse naam) <i>Gambusia affinis</i>	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig. Eventueel verwacht (klimaatverandering). Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
(Geen Nederlandse naam) <i>Gambusia holbrooki</i>	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Gouden mossel <i>Limnoperna fortunei</i>	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Noord-Aziatische modderkruiper	19	R	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Zwarte dwergmeerval (<i>Ameiurus melas</i>)	17	E	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland. In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen
Zonnebaars (<i>Lepomis gibbosus</i>)	19	R	In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig in Nederland Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief.	Soort aanwezig Zuid-Holland. In gesloten water: lokaal elimineren In open water: nader te bepalen

Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

Reptielen en amfibieën

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Afrikaanse klauwkikker (<i>Xenopus laevis</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland of in het verleden aanwezig geweest.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Amerikaanse stierkikker (<i>Lithobates catesbeianus</i>) (Synoniem: <i>Rana catesbeiana</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland of in het verleden aanwezig geweest. Inzet op grensoverstijgende samenwerking met België waar de soort ook bij de grens met Nederland voorkomt.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Gewone koningsslang (<i>Lampropeltis getula</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland. De soort wordt ook niet verwacht.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Lettersierschildpad (<i>Trachemys scripta</i>) 3 ondersoorten: Geelbuikschildpad (<i>Trachemys scripta scripta</i>) Geelwangschildpad (<i>Trachemys scripta troostii</i>) Roodwangschildpad (<i>Trachemys scripta elegans</i>)	19	M	Lokaal elimineren/ bestrijden	Aanwezig in Nederland. Lettersierschildpadden kunnen zich momenteel in Nederland niet voortplanten. De soort wordt daarom meestal getolereerd. Lokaal kan er echter wel schade aan biodiversiteit optreden waardoor het nodig kan zijn de soort lokaal te elimineren.	Soort aanwezig in Zuid-Holland. Soort wordt getolereerd. Provincie houdt in de gaten of voortplanting plaats vindt.

Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

Insecten en platwormen

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Aziatische hoornaar (<i>Vespa velutina</i>)	19	R	Lokaal elimineren/ bestrijden	Aanwezig in Nederland. Ondanks forse inspanningen lukt het niet de opmars van deze soort te stuiten. Vooralsnog zetten de provincies (tenminste t/m 2026) in op het vertragen van de opmars van de Aziatische hoornaar richting het noorden. De noordoostelijke provincies zetten in deze periode in op volledige bestrijding. Afhankelijk van de beschikbare middelen en de voortgang van de verspreiding kan besloten worden de ambitie af te schalen.	Opmars naar het noorden van Nederland wordt vertraagd door nesten te verwijderen ten noorden van de A12. Provincies zetten sterker in op voorlichting aan gemeenten, groenbeheerders en andere doelgroepen zoals burgers over (veilige) aanpak van Aziatische hoornaar. Provincie Zuid-Holland voorzien gebiedspartners (waaronder gemeenten, en imkers) van informatie over veilige en toegestane bestrijdingsmethoden,
Aziatische staafmier	17	E	Elimineren bij waarneming	Soort niet aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Chinese moeraslak (<i>Cipangopaludina chinensis</i>)	19	LE	Lokaal elimineren/ bestrijden	Soort aanwezig in Nederland	Soort aanwezig in Zuid-Holland. Effecten op biodiversiteit in Nederland nog niet bekend
Dwergvuurmier (<i>Wasmannia auropunctata</i>)	17	A	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Mochten deze soorten zich in de toekomst toch vestigen dan zullen provincies alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Grote gevlekte landplatworm (<i>Obama nungara</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Soort niet aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Grote posthorenappelslak (<i>Marisa cornuarietis</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Soort niet aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Hamerhoofdplatworm (<i>Bipalium kewense</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Soort incidenteel waargenomen in kassen in Nederland. Op dit moment niet aanwezig	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Nieuw guineese landplatworm (<i>Platydemus manokwari</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Soort niet aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Reuzenhoornaar (<i>Vespa mandarinia</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Soort niet aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Rode vuurmier (<i>Solenopsis invicta</i>)	17	A	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Mochten deze soorten zich in de toekomst toch vestigen dan zullen provincies alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
(geen nederlandse naam) <i>Solenopsis richteri</i>	17	A	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Mochten deze soorten zich in de toekomst toch vestigen dan zullen provincies alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Tropische vuurmier (<i>Solenopsis geminata</i>)	17	A	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Mochten deze soorten zich in de toekomst toch vestigen dan zullen provincies alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland

Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

Terrestrische planten

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Afghaanse duizendknoop (<i>Persicaria wallichii</i>) (synoniem: <i>Koenigia polystachya</i>)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Amerikaans bezemgras (<i>Andropogon virginicus</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Ballonrank (<i>Cardiospermum grandiflorum</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Basterdduizendknoop (<i>Fallopia x bohemica</i>) (synoniem <i>Reynoutria x bohemica</i>)	19	R	Lokaal elimineren/ bestrijden	Aanwezig in Nederland	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Boomwurger (<i>Celastrus orbiculatus</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Bleekgele acacia (<i>Acacia mearnsii</i>)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Chineze struikklaver (<i>Lespedeza cuneata</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Fraai lampenpoetsergras (<i>Pennisetum setaceum</i>) (synoniem: <i>Cenchrus setaceus</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Gestekelde duizendknoop (<i>Persicaria perfoliata</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Gewone gunnera (<i>Gunnera tinctoria</i>)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Hakea (<i>Hakea sericea</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Hemelboom (<i>Ailanthus altissima</i>)	19	R	Lokaal elimineren/ bestrijden	Aanwezig in Nederland. Bestrijding kan bestaan uit het bestrijden van één geslacht van de boom omdat het om een tweehuizige soort gaat.	Selectief het mannelijke geslacht verwijderen uit het milieu. Vergt inzet van provincies en gemeenten, want vooral op gemeentelijke gronden (bermen en plantsoenen). Provincies pakken regierol op ten aanzien van gebiedspartners om actief beheer te stimuleren; met name het gesprek aangaan met eigen gemeenten over meer pro-actieve aanpak van hemelbomen:
Hoog pampagras (<i>Cortaderia jubata</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering).	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Japanse duizendknoop (<i>Fallopia japonica</i> (synoniem <i>Reynoutria japonica</i>))	19	R	Lokaal elimineren/ bestrijden	Aanwezig in Nederland	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Japanse klimvaren (<i>Lygodium japonicum</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Japans steltgras (<i>Microstegium vimineum</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering).	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Klimopskruid (<i>Delairea odorata</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Kudzu (<i>Pueraria montana</i> var. <i>Lobata</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, eventueel verwacht (klimaatverandering).	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Mesquite (<i>Prosopis juliflora</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Oosterse hop (<i>Humulus scandens</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Papiermoerbeï (<i>Broussonetia papyrifera</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Soort niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Perzische berenklaauw (<i>Heracleum persicum</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Eventueel verwacht (klimaatverandering).	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Reuzenbalsemien (<i>Impatiens glandulifera</i>)	19	R	Lokaal elimineren/ bestrijden	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland Verspreidingsbronnen gericht aanpakken langs wandel- fietspaden, kanalen, (water-) wegen. Zaden stromen mee met water waardoor bestrijding stroomafwaarts geen zin heeft als stroomopwaarts niet wordt ingegrepen.
Reuzenberenklaauw (<i>Heracleum mantegazzianum</i>)	19	R	Lokaal elimineren/ bestrijden	Aanwezig in Nederland.	Soort opgenomen in bermbeheer van de provincie. Waar de soort in de bermen overlast geeft wordt deze verwijderd. Ook wordt de soort op plekken verwijderd waar de soort een negatief effect heeft op de biodiversiteit.
Roze rimpelgras (<i>Ehrharta calycina</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Sachalinse duizendknoop (<i>Fallopia sachalinensis</i> (synoniem <i>Reynoutria sachalinensis</i>)	19	R	Lokaal elimineren/ bestrijden	Aanwezig in Nederland	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Schijnambrosia (<i>Parthenium hysterophorus</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Sosnowsky's berenklaauw (<i>Heracleum sosnowskyi</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht (klimaatverandering).	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Struikaster (<i>Baccharis halimifolia</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Talgboom (<i>Triadica sebifera</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Wilgacacia (<i>Acacia saligna</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht (klimaatverandering). Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Zijdelant (<i>Asclepias syriaca</i>)	19	E	Elimineren bij waarneming	Aanwezig in Nederland.	Soort mogelijk aanwezig in Zuid-Holland

Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

Water- en oeverplanten

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Alligatorkruid (<i>Alternanthera philoxeroides</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Grote vlotvaren (<i>Salvinia molesta</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Grote waternavel (<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Kleine waterteunisbloem (<i>Ludwigia peploides</i>)	19	E	Elimineren bij waarneming	Inzet op grensoverstijgende samenwerking met buurlanden indien de soort ook in rivieren en watergangen voorkomt die Nederland binnenstromen.	Aanwezig in Zuid-Holland. Tiengemeten en Valkenburg. Op tiengemeten na jaren bestrijding en geen volledige eliminatie, overgegaan op aanpak waarbij systeemverandering plaats vindt. Zo wordt de plant hopelijk beheersbaar.
Moeraslantaarn (<i>Lysichiton americanus</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Ongelijkbladig vederkruid (<i>Myriophyllum heterophyllum</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Parelvederkruid (<i>Myriophyllum aquaticum</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland.
Smalle theeplant (<i>Gymnocoronis spilanthoides</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Status onbekend.	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Smalle waterpest (<i>Elodea nuttallii</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Verspreidbladige waterpest (<i>Lagarosiphon major</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland.
Watercrassula (<i>Crassula helmsii</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland	Soort aanwezig in Zuid-Holland Aangesloten bij testen van snuitkever tegen bestrijding van watercrassula. Eerste testen worden 2026 uitgevoerd door waterschappen.

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Waterhyacint (<i>Eichhornia crassipes</i>)	17	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Niet aanwezig in Zuid-Holland
Watersla (<i>Pistia stratiotes</i>)	19	E	Elimineren bij waarneming	Deze soort kan zich in het huidige klimaat niet vestigen in de natuur.	Niet aanwezig in Zuid-Holland
Waterteunisbloem (<i>Ludwigia grandiflora</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland.
Waterwaaier (<i>Cabomba caroliniana</i>)	19	R	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland.	Soort aanwezig in Zuid-Holland.

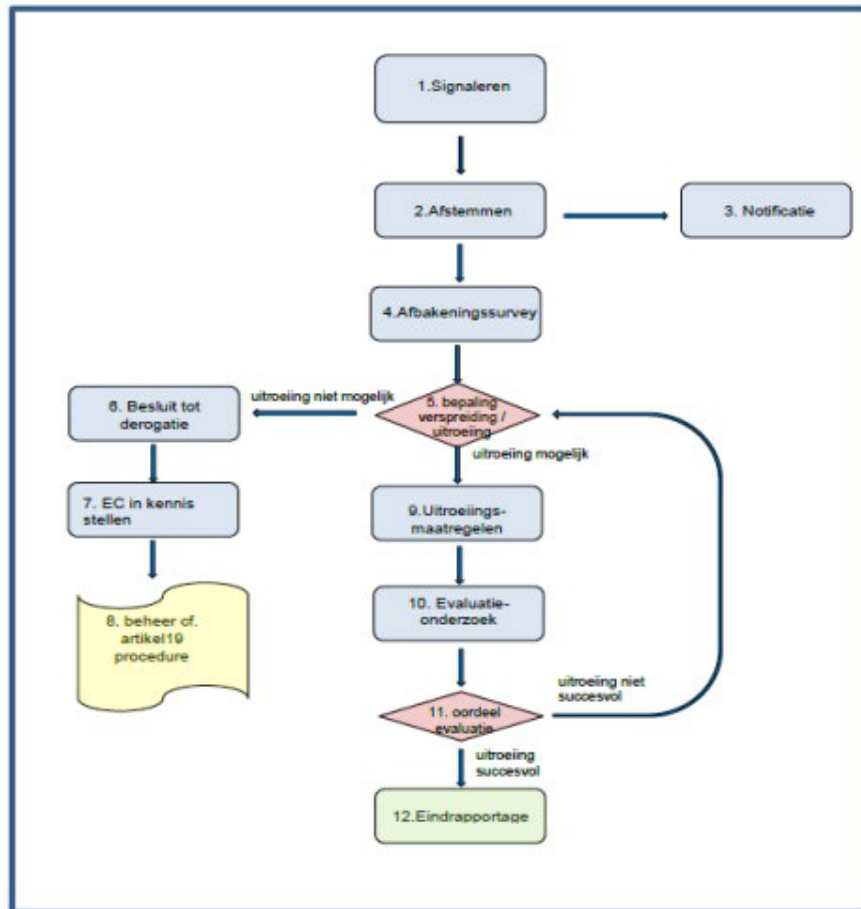
Tabel invasieve exoten Zuid-Holland

Unielijst-soorten waarbij de verantwoordelijkheid voor de aanpak bij een ander overheidsorgaan is belegd

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Amerikaanse zeebaars (<i>Morone americana</i>)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Status onbekend. Kan voorkomen in zowel zoutwater als zoetwater en is daarom een gedeelde verantwoordelijkheid van het ministerie van LVVN en de provincies	-
Amerikaanse strandschelp	19	E	Geen actie vanuit de provincie	Soort aanwezig in Nederland	Soort aanwezig in Zuid-Holland
Japanse Zeester (<i>Asterias amurensis</i>)	17	E	Geen actie vanuit provincie	Niet aanwezig in Nederland	Soort niet aanwezig in Zuid-Holland
Beverrat (<i>Myocastor coypus</i>)	19	E	Geen actie vanuit provincie	(Niet) aanwezig in Nederland	Waterschappen hebben een wettelijke bestrijdingsaanpak voor deze soort. Als provincie faciliteren wij dit door het afgeven van vergunningen
Calicotrivierkreeft (<i>faxonius imunis</i>)	17	E	Geen actie vanuit provincie	Niet aanwezig in Nederland	Waterschappen hebben een wettelijke bestrijdingsaanpak voor deze soort. Als provincie faciliteren wij dit door het afgeven van vergunningen
Californische rivierkreeft (<i>Pacifastacus leniusculus</i>)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen.	Aanwezig in Zuid-Holland. Ministerie van LVVN verantwoordelijk
Chinese wolhandkrab (<i>Eriocheir sinensis</i>)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen.	Aanwezig in Zuid-Holland. Ministerie van LVVN verantwoordelijk
Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft (<i>Faxonius virilis</i>) (Synoniem: <i>Orconectes Virilis</i>)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen.	Aanwezig in Zuid-Holland. Ministerie van LVVN verantwoordelijk
Gestreepte koraalmeerval (<i>Plotosus lineatus</i>)	-	-	Geen actie vanuit provincie	Niet aanwezig in Nederland, wordt ook niet verwacht. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen mocht deze soort zich toch voordoen.	Niet aanwezig in Zuid-Holland

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Opmerking	Provinciale aanpak
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (<i>Faxonius limosus</i>) (Synoniem: <i>Orconectes limosus</i>)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen.	Aanwezig in Zuid-Holland. Ministerie van LVVN verantwoordelijk
Jabbie (<i>cherax destrouctor</i>)		E		Soort niet aanwezig in Nederland	Ministerie van LVVN verantwoordelijk
Japans dwergzeegras		E	Geen actie vanuit provincie	Soort niet aanwezig in Nederland	
Marmerkreeft (<i>Procambarus virginalis</i>) (Synoniem: <i>Procambarus fallax f. virginalis</i>)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het treffen van bestrijdingsmaatregelen	Ministerie van LVVN verantwoordelijk
Muskusrat (<i>Ondatra zibethicus</i>)	19	E	Geen actie vanuit provincie	Inzet waterschappen, LVVN (en provincies) op grensoverstijgende samenwerking met Duitse deelstaten in grensstreek en België over de aanpak van muskusratten.	Aanwezig in Zuid-Holland. De waterschappen hebben een wettelijke bestrijdingstaak voor deze soort. Als provincie faciliteren wij dit door het afgeven van vergunningen
Rode Amerikaanse rivierkreeft (<i>Procambarus clarkii</i>)	-	B	Lokaal elimineren	Aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN verantwoordelijk is voor het treffen van beheermaatregelen.	Aanwezig in Zuid-Holland. Ministerie van LVVN verantwoordelijk
Roestbruine Amerikaanse rivierkreeft (<i>Faxonius rusticus</i>) (Synoniem: <i>Orconectes rusticus</i>)	-	B	Lokaal elimineren	Niet aanwezig in Nederland. Het ministerie van LVVN verantwoordelijk is voor het treffen van beheermaatregelen.	Aanwezig in Zuid-Holland. Ministerie van LVVN verantwoordelijk

Bijlage 2: Stroomschema artikel 17 soorten

Toelichting op de procedurestappen:

Stap	Regisseur
1. Signalering via het netwerk	NVWA
2. Afstemming Rijk / provincies	Rijk
3. Notificatie	Rijk
4. Afbakeningssurvey	Provincies
5. Bepaling verspreiding / uitroeiingsmogelijkheid	Provincies / EZ
6. Onderbouwing derogatie (artikel 18)	NVWA
7. Aanvraag derogatie	EZ
8. <i>(verder volgens beheersplan procedure conform artikel 19)</i>	
9. Uitroeiingsmaatregelen	Provincies
10. Evaluatieonderzoek	Provincies
11. Oordeel evaluatie	Provincies
12. Eindrapportage	EZ

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland.
Oktober 2025.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met
Domein Water, klimaat en natuur

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Tekst

provincie Zuid-Holland.

Vormgeving en productie

Vakteam Grafimedia,
provincie Zuid-Holland.

251001252

